

Élet a fáraók után

A Szépművészeti Múzeum előtt pénteken gólyalábasok, népzene-szek, bábosok fogadták a látogatókat. Ez csak kis részben szólt A fáraók után – A kopt művészet kincsei Egyiptomból című kiállítás megnyitójának, sokkal inkább kapcsolódott a kezdődő tavaszi fesztiválhoz. Tehát ismét egy nagyszabású tárlat érkezett hazánkba: a 400 év francia festészete után most az ókor és a kora középkori Egyiptom kopt kincsei láthatók.

Egyiptom történetének ókori szakaszáról, főleg a fáraókról és piramisairól többet tudunk, mint a fáraók bukása utáni időszakról. Holott Egyiptom Nagy Sándor hódítása után is meghatározó állama maradt a térségnek. A gyűjteményt – a világ szeme elől elzárva – ez idáig a kairói Kopt Múzeum, az alexandriai Görög–Római Múzeum és az Alexandriai Nemzeti Múzeum raktáiraiban őrizték. Török László akadémikus, a kopt művészet tudósa öt éves előkészítő munkája után ezt a gyűjteményt először Magyarországon tárják az európai közönség elé.

A tárlat érdekessége, hogy a kiállítóterben sötét, de legalábbis félhomály uralkodik, csak a kiállított agyag- és csontszobrok, a reliefek világítanak a rájuk eső fénytől. Ezáltal nemcsak sejtelmessé válik a hosszúkás terem, de a műtárgyakat is kontúrosabbá teszi a fény és árnyék játéka. Persze ennek vannak hátulütői is: például a fülszövegeket nem könnyű elolvasni, és a tárgyak sem láthatók a legapróbb részletekig. A kiállítás az egyiptomi klíma miatt fantasz-

tikus állapotban megmaradt százharminckilenc műtárgyán – melyet kiegészítettek a magyar gyűjtemény további hetvenhat darabjával – nemcsak a Kr. u. 300 és 700 közötti kor elevenedik meg, de megfigyelhető az is, miként kapcsolódott össze a hellén és az egyiptomi kultúra, hogyan éltek tovább az egyiptomi hagyományok. A kronologikusan felépített tárlat három részből áll össze: az elsőben 2–4. századi sírsztéléket, faragványokat, textileket és agyagedényeket láthatunk, a másodikban 4–6. századi festett famennyezetek töredékeit, fa-, kő- és csontfaragványokat, a harmadikban pedig az egyiptomi keresztény művészet kialakulását követhetjük nyomon az 5.-től a 8. századig. Itt látható a kiállítás szenzációja, a 6. századi, két oldalan festett ikon is.

Ugyanakkor a kiállítás része a kopt művészet újraértékelését célzó folyamatnak. Ezzel azt a korábbi nézetet vizsgálják felül a tudósok, hogy a kopt művészet a klasszikussal szembeforduló, népi mozgalom eredményeként jött létre. Ezért olyan főműveket válogattak a kiállításra, amelyek érzékeltetik a művészeti stílus változásait, és kijelölik a névtelen mesterek helyét a művészettörténetben.

Így ha akkora látogatottságra nem is számíthat ez a kiállítás, mint a 400 év francia festészete, az biztos, hogy a történelemre vagy a művészettörténetre fogékony közönségnek ugyanakkora, ha nem nagyobb élményt nyújtanak majd a kopt művészet kincsei. (Ráadásul a szervezők gondoltak a gyengén látókra is: egy külön terembe tizenhat tapintható másolatot készítettek.) Ehhez azonban egy kicsivel részletesebb útmutató lenne szükséges, vagy legalább azoknak a segítőkész és felkészült tárlatvezetőknek az állandó jelenléte, akik a megnyitón érzékletes és kimerítő magyarázatot adtak valamennyi kérdésünkre.

Mézes Gergely

A fáraók után – A kopt művészet kincsei Egyiptomból

Szépművészeti Múzeum (Bp. XIV, Hősök tere)

Látogatható május 18-ig, keddtől vasárnapig 10 és 18 óra között

Kis koptológia

A kopt művészet alatt az ókori Egyiptom művészetének utolsó korszakában kialakult keresztény közösségek Kr. u. 4–7. századi művészetét értjük. A kopt művészet gyökere a görög-római művészet Egyiptomban meghonosodott és a bizánci művészettől átitott formá-

ja, amelyben a népi elemek előtérbe kerültek. Az 5–6. század jelentette a kopt művészet virágkorát, majd a 7. század közepén az arab hódítás következtében a kopt művészet hanyatlani kezdett, és a ki-sebbségben lévő egyiptomi keresztények művészete lett.